

Amadu Bamba, a szenegáli murid iszlám testvériség alapítója

Szenegálban két férfi tekint le gyakran falfestményekről, autókról, buszokról, teherautókról, kirakatokból, kapukról: az egyik egy fehérbe, a másik egy feketébe öltözött férfit ábrázol. A fehérbe öltözött Amadu Bamba Sejk, a feketét viselő pedig Ibrahim Fall Sejk, Amadu Bamba kiemelkedő tanítványa és a Baye Fall, a muridizmus egyik irányzatának spirituális vezetője.

A szenegáli muszlimok szerint szükséges egy szent, isteni hatalommal bíró közvetítő személy Allah eléréséhez. A muridizmus egy marabu-vezette iszlám testvériség koncepció, melyben a spirituális vezető életét az imának és elmélkedésnek, tanulásnak szenteli és adományokból él. A marabuk hierarchiába szerveződnek, a murid irányzat legfőbb vezetője a „kalifa,” azaz a hívők vezetője (*'Amir al-Mu'minin'*), ő általában a vallásalapító marabu egyenes ági leszármazottja.

A különböző iszlám "ágazatok" között a murid testvériség több mint kétmillió hívőjével messze a legjelentősebb Szenegálban. Alapítója Amadu Bamba Mbake, Szenegál leghíresebb szúfi mestere több volt, mint spirituális tanító. Társadalmi küldetése részeként a gyarmati időszakban a gyarmatosítók ellen vívott békés harca során védte a gyarmatosítók elidegenítő hatása alól és újra az iszlám útjára vezette a lakosságot.

A Dakartól mindössze 140 kilométerre fekvő Touba a murid iszlám vallás központja, Mekkához hasonló szent városa. A vallásalapító Amadu Bamba sírja itt található a Nagy Mecsetben. A legenda szerint a városalapítás ötletét 1887-ben egy baobab fa alatt kapta, amikor egy transzcendens pillanatában kozmikus fényt látott. Touba Amadu Bamba haláláig (1927) és a Nagy Mecsetben történő eltemetéséig egy kicsi, izolált hely volt a félsivatagi-szavannás vadonban. A Nagy Mecset felavatása óta (1963) a város gyors fejlődésnek indult: míg 1864-ben mindössze 5 000, addig 2007-ben már több mint 500 000-re becsülték lakosai számát, Dakar után az ország második legnagyobb városává vált.

Amadu Bambáról mindössze egy életlen fotó maradt fenn 1913-ból, melyen arcát félig eltakarva, fehér lepelben áll, se keze, se lába nem látszik, olyan, mintha a föld fölött lebegne. Ezt a képet látni mindenfelé. Egy Mbaké nevű faluban született a Baol Királyság területén 1853-ban. Misztikus vallási vezető volt, aki élete során több tonnányi verset, meditációs anyagot, rituális munkát, Korán tanulmányt írt, melyek a Nagy Mecset mellett épült könyvtárban találhatóak. Már korai gyermekkorában felfigyeltek különleges tulajdonságaira: A legenda szerint már négyhónapos korában járt és írt, és emberi társaság helyett inkább magában elmélkedett. Tizennégy évesen írta meg irodalmi arabsággal az *Utazások a Paradicsomba* című művét. Külön személyisége korán híveket szerzett a számára, követői száma egyre szaporodott.

Tevékenysége hírének terjedésével a gyarmattartó franciák

aggódni kezdtek fokozódó befolyása, valamint annak lehetősége miatt, hogy nagy tömegeket

mozgatva felléphet ellenük. Tradicionális királyokat és követőtőiket térített át a muridizmusra és kétségtelenül hatalmas tömegeket tudott volna egy felszabadító háborúra mozgósítani. Amadu Bamba azonban – akárcsak mai hívői - pacifista volt, azt vallotta, hogy az ő fegyvere a toll. Ennek ellenére a franciák kétszer is száműzték (1895-1902 között Gabonba, 1903-1907 között Mauritániába), de ezzel nemhogy gyengítették, de hívőinek számát a róla keringő mesék tovább erősítették pozícióját és növelték. Az egyik ilyen történet szerint Amadu Bamba csodálatos módon túlélte a kínzásokat, bántalmazásokat, gyilkossági kísérleteket. Olyan elhivatott volt, hogy amikor a gaboni száműzetésbe vitték egy hajóval és megtiltották számára, hogy imádkozzon, imaidőben letörte lábvasait és az óceánba vetette magát. A mélyből pedig egy imaszőnyeg emelkedett fel, melyen imádkozni tudott. Más legendák szerint, amikor a franciák kemencébe vetették, leült a közepére és teázni kezdett, egy kiéheztetett oroszlánokkal teli veremben pedig az oroszlánok elaludtak mellette, sőt, a mérges kígyókkal teli kútban sem esett semmi baja. Fia, Abdoul Ahad Mbacke szerint

1895-ben a ramadani hónapok alatt még Mohamed próféta is megjelent az álmában és kinyilvánította számára, hogy ő korának egy új mudzsahedje, így Amadu Bamba megkapta a „Próféta szolgája” címet is.

Az 1910-es években a franciák végre megértették, hogy Amadu Bamba nem fog háborút indítani ellenük és tulajdonképpen hasznos is lehet a számukra. Engedélyezték hazatérését és nem elleneztek közösségének további növekedését. 1918-ban még a Francia Légiónak kitüntetését is megkapta, amiért hívői számára javasolta az I. világháború alatt, hogy lépjenek be a francia hadseregbe és a franciák oldalán harcoljanak. Elnézték, hogy Touba területén létrehozta közösségét mivel úgy vélték, hogy az követői által hirdetett kemény munka doktrínája jól fogja szolgálni a francia gazdasági érdekeket.

Amadu Bamba a legjelentősebb spirituális vezető a szenegáli történelemben. Tanításai a béke előnyeit, a kemény munka fontosságát hangsúlyozva jelentős hatással vannak a mai szenegáli mindennapokra. A murid rend tanításait követve kiterjedt gazdasági társaságokat alapított, amelyek a szenegáli gazdaság különböző területein aktívak. Fiatal hívőket toboroztak, akik Szenegál távoli keleti területein telepedtek le, közösségeket alapítottak és földmogyoró ültetvényeket hoztak létre, melyeket egy idő után tulajdonba kaptak.

A végső hírnevet számára egyik tanítványa, Ibrahima Fall Sejk totális odaadása hozta meg. Ibrahima Fall Sejk Amadu Bamba feltétlen híve volt, aki odaadását tanulás helyett inkább kemény fizikai munkával fejezte ki. 'Lamp Fall', ahogy gyakran nevezik, feladta a Korán tanulmányozását, elutasította a Ramadani Böjtöt, és azt vallotta, hogy Istent a legjobban azzal szolgálja, ha teljes mértékben, minden idejében kemény fizikai munkát végez. Hamarosan saját követői lettek, a *Baye Fallok*. A baye fall hívők könnyen felismerhetők a nagy, nehéz amulettjeikről, amelyekről egy-egy marabu képe néz ránk, és a szírvány minden színében tündöklő patchwork (foltvarrásos) ruházatukról. Touba környékén ők végzik a legnehezebb fizikai munkákat, építik a mecseteket, mezőgazdasági hasznosításra készítik elő a földeket.

Amadu Bamba száműzetésből való visszatérését (1907) ünneplik hívei a toubai nagy zarándoklattal a 'Grand Magal,' mely helyiek szerint 1-2 millió hívőt vonz Toubába minden évben. Erre az iszlám naptár szerint safar 18. napján kerül sor és ekkor a világ minden tájáról hazatérnek a hívők. A zarándoklat két részből áll, az egyik a templomban történő imádkozás, a másik Amadu Bamba sírjának körbejárása. A belső sírhoz hosszas, sokszor többórás sorban állás után lehet bejutni, a nők és férfiak külön-külön irányból és időben, és sír mellett elhaladva aprópénzt dobálnak be a díszes

aranyrácsozattal körbevett sír területére. A legenda szerint az egész síremléket áthatja a *barakka*, Amadu Bamba szelleme. A tömegben az utcákon és a templom területén a rendet a Baye Fall tagjai tartják fenn. A *Gran Magal* ideje alatt a házak megnyílnak a rokonok, barátok előtt, az utcán fákhöz kikötött, az útközben megvásárolt marhákat, birkákat levágják és az asszonyok közösen főzik meg, majd a családok együtt fogyasztják el. A zarándoklat végére csak a paták, szarvak és ehetetlen részek maradványai jelzik a fák tövében a lábön vagy kordékon hozott élelem forrását. A városban hatalmas közlekedési dugók alakulnak ki annak ellenére, hogy a fő közlekedési eszköz a lovas kordé taxi, melyet sovány, apró lovak vontatnak kín-keservesen a sokszor bokáig érő homokos utakon. Felejthetetlen élmény részt venni a *Gran Magalon*, egy igazi, békés, örömteli időutazás!

A toubai hétköznapiakat áthatja az iszlám gyakorlat és tanítás. Tilos a frivol és illetlen magatartás, mint például az alkohol fogyasztása, dohányzás, játék, zene, tánc. Területére csak megfelelő ruházatban lehet belépni, ott jártunkkor tradicionális ruhát kellett varratnunk a piacon és csak abban járhattunk a városban. Persze azért a tilalmakat, mind mindenhol, így itt is könnyű áthidalni: a pár kilométerre levő szomszédos városkákban illetve saját otthonában mindenki élhet szenvedélyének. A murid rend abszolút ellenőrzést valósít meg a városa felett. A város egy önálló, autonóm közigazgatási egység, melynek speciális jogi helyzete van Szenegálban. A városi élet minden aspektusát és a város növekedését az államtól függetlenül a rend szabályozza, beleértve az oktatást, egészségügyet, ivóvízellátást, közmunkákat, a piacok igazgatását, földbérleteket és ingatlanfejlesztést is.

A szent város központjában a Nagy Mecset áll, melyet a legnagyobbak szántak Afrikában. 1963-as befejezése óta folyamatosan nagyobbítják, hozzáépítenek és díszítik, kiegészítik. Öt minaretje, három dómja van, valamint Amadu Bamba sírja is itt található. Központi, 87 méter magas minaretje, a *Lamp Fall* Szenegál egyik leghíresebb építménye. A *Lamp Fall* Ibrahima Fall Sejket jelképezi. A mecset közvetlen közelében található Amadu Bamba fiainak, a murid rend kalifáinak a mauzóleuma. A szent város ad helyt a könyvtárnak, a szent „Áldás Forrásának” nevezett fogadóteremnek és egy temetőnek.

Sidi Mokhtar Mbacké Sejk a muridok jelenlegi vezetője, a hetedik murid sejk. Ő a második a sorban, aki nem Amadu Bamba közvetlen leszármazottja. Akárcsak elődei, a sejk is a Nagy Mecsettel szemben, a tér túloldalán álló nagy, körbekerített házban lakik, arcképe a lámpavasakról tekint le ránk atyai jóindulattal s

bölcsességgel.